

■■■ REZIME ■

Knjiga *Duvandžije* dr sc. Karolja Labadija objavljena je povodom 130. godišnjice osnivanja Telečke (Bácsgyulafalva), da bi u etnografskom pogledu i u pogledu narodnog jezika doprinela poznavanju vrtarstva duvanom, što zahteva puno rada i što je u Telečki skoro isto toliko staro kao i samo naselje.

U uvodu autor prikazuje istoriju osnivanja sela. Siromašno želirsko-duvandžijsko stanovništvo sedamnaest osiromašenih naselja segedinskog porekla sa područja račvanja reke Tamiša 29. oktobra 1883. uzelo je zvanično u posed teritoriju svog novog sela, današnje Telečke, i tamo je sagradilo domove. Doseljenici doneli su sa sobom isproban metod uzgajanja i negovanja duvana, i zahvaljujući tome mogli su u teškim prilikama brzo da steknu blagostanje. Kaže se da je duvan podigao selo.

Pisac prikazuje proizvodnju duvana u istorijskom i etnografskom pogledu, a tok proizvodnje u hronološkom redosledu. Opisuje delove i vrste biljke duvana koje narod poznaje, zatim proces pravljenja klijališta i rasadnika, sejanje koje je praćeno arhaičnim navikama u etnografskom pogledu, dalje negovanje rasada i bolesti istog, pripremljenje zemljišta za duvan, kao i sađenje, negovanje i borbu protiv štetočina, pa ubiranje i vezivanje duvana, negovanje i smeštanje duvana u slagalište, kao i pravljenje čvorova i transportovanje. Prikazuje delokrug financa i duvanskih sudija, odnosno život piljarica koje su živlele od krijumčarenja duvanom. Prikazivanje „ceremonije” i pribora za pušenje takođe je iscrpno. Narodna medicina Telečke poznavala je duvan i kao kućni lek, i o tome se nalazi opis u knjizi. Duvan zauzima otmeno mesto i u folkloru Telečke, stoga autor prikazuje sve folklorne vrste, u prvom redu izreke, narodne poslovice i jednostavnije pripovetke u kojima je duvan dobio ulogu.

Na kraju knjige nalazi se rečnik proizvodnje duvana, u kojem su svrstane po azbučnom redu one reči koje spadaju u uži fond stručnih izraza proizvodnje duvana. Iza naslova oblika govornog jezika sledi dijalektička varijanta fonetski napisana. U zagradi se nalazi red paradigmi. Značenje reči, ukoliko je opšte poznato, dato je na latinskom ili nemačkom jeziku. Izreke, narodne poslovice i etnografske veze stoje na kraju artikla reči.

Dr sc. Karolj Labadi je ustanovio da pri ispitivanju procesa i rečnika proizvodnje duvana, kao i arhaičnih verovanja u vezi s tim (koje pamte tek najstariji ljudi u selu) nedvosmisleno se ispostavilo da i posle sto godina žive tradicije koje su doneli sa sobom banatski doseljenici, a oni su svoje znanje dobili od svojih predaka poreklom sa Segedinskog velikog područja.

Prevod: Márta Kovács Kenyeres

